Bp. 0007.2.289.2018.II

U C H W A Ł A Nr XLVII / 289 / 2018

Rady Powiatu Niżańskiego
z dnia 28 lutego 2018 r.

w sprawie zatwierdzenia „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Niżańskim na lata 2018 - 2024"

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1868 z późn. zm.) oraz art. 35a ust. 1 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2046 z późn. zm.)

Rada Powiatu Niżańskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Zatwierdza „Powiatowy Programy Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Niżańskim na lata 2018 – 2024", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza Zarządowi Powiatu Niżańskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Janusz Nawrocki

POWIAT NIŻAŃSKI

POWIATOWY
PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W POWIECIE NIŻAŃSKIM
NA LATA 2018 - 2024

NISKO, luty 2018 r.

Spis treści

Wstęp....2
I. Niepełnosprawność w Polsce....3
I.1. Niepełnosprawność jako problem społeczny....3
I.2. Niepełnosprawność w aspekcie społecznym i prawnym....3
I.3. Skala występowania niepełnosprawności w Polsce....5
I.3.1. Badania statystyczne dotyczące niepełnosprawności....6
I.3.2. Sytuacja zawodowa osób niepełnosprawnych....7
II. Osoby niepełnosprawne w powiecie niżańskim....9
III. Pomoc dla osób niepełnosprawnych świadczona na terenie powiatu niżańskiego....13
III.1. Instytucje świadczące pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie niżańskim....13
III.1.1. Instytucje samorządowe....13
III.1.2. Organizacje pozarządowe, środowiskowe domy samopomocy i inne podmioty. 16
III.2. Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu niżańskiego....17
III.3. Działania z zakresu edukacji osób niepełnosprawnych....17
III.4. Działania powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych....18
III.4.1. Dodatkowe programy i projekty wspierające osoby niepełnosprawne realizowane przez powiat niżański....20
III.5. Działania powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych....22
....22
V. Cele Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych....24
V.1. Rozpoznanie potrzeb osób niepełnosprawnych....24
V.2. Cele Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych....26
V.2.1. Wykaz działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach realizacji celów Programu....29

Istnieje wiele aktów prawnych regulujących sytuację osób niepełnosprawnych i definiujących samo pojęcie niepełnosprawności. Do najważniejszych aktów prawa międzynarodowego możemy zaliczyć: Deklarację Praw Osób Niepełnosprawnych Organizacji Narodów Zjednoczonych z 1975 r., Światowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych ONZ z 1982 r., Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych przyjęte przez ONZ w 1993 r., Konwencję Praw Osób Niepełnosprawnych ONZ z 2006 r. oraz Deklarację Madrycką, podjętą na Europejskim Kongresie na rzecz Osób Niepełnosprawnych w 2002 r. W Polsce podstawowymi aktami prawa mającymi za zadanie ochronę osób niepełnosprawnych są: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uchwalona przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej dnia 1 sierpnia 1997 r.

W szczególności ostatni z wskazanych aktów prawnych, przygotowany w oparciu o Powszechną Deklarację Praw Człowieka, Konwencję Praw Dziecka, Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych oraz inne akty prawa krajowego i międzynarodowego, może stanowić skonkretyzowane wytyczne realizacji praw osób niepełnosprawnych. W dokumencie tym określone zostały prawa tych osób do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny,
- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- nauki w szkołach wspólnie ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- zatrudnienia na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawa do pracy w warunkach przystosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji i możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- posiadania samorządowej reprezentacji swojego środowiska oraz do konsultowania z nim wszystkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do zainteresowań i potrzeb.

Kontrola stanu realizacji tych praw, powinna stanowić wyznacznik skuteczności działań administracji rządowej i samorządowej skierowanych do osób niepełnosprawnych.

Wspólną cechą wyżej wymienionych aktów prawnych jest potwierdzenie praw osób niepełnosprawnych do korzystania z wszystkich dobrodziejstw życia społecznego na równi z osobami pełnosprawnymi. Z dokumentów tych wynika, że wszelka dyskryminacja tych osób stanowi naruszenie praw człowieka.

Spełnienie warunku niedyskryminowania osób niepełnosprawnych wymagało stworzenia prawa krajowego, które reguluje działania na rzecz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych w sposób szczegółowy i dostosowany do krajowych, regionalnych i lokalnych warunków. Najważniejszymi elementami tego prawa, są: ustawa z dnia 5 czerwca 1988 r. o samorządzie powiatowym, ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych oraz ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Uzupełniają je szczegółowe zapisy dotyczące osób niepełnosprawnych zawarte w innych ustawach i rozporządzeniach ministerialnych.

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ***niepełnosprawność*** oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Niepełnosprawność, zgodnie z kryterium ustawowym, jest więc niemożnością efektywnego pełnienia ról społecznych czyli wypełniania zobowiązania wynikającego z zajmowanej pozycji społecznej przy korzystaniu przez daną osobę z przysługujących jej przywilejów i praw. Należy przy tym pamiętać, że zgodnie z obowiązującym prawem ocena stanu zdrowia nie jest jedynym wyznacznikiem niepełnosprawności, bowiem orzecznictwo o niepełnosprawności uwzględnia zarówno fizyczne, psychiczne jak i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka. Wystąpienie tylko jednego z elementów np. naruszenia sprawności organizmu (potocznie utożsamianego z chorobą) nie musi zatem oznaczać, że mamy do czynienia z niepełnosprawnością. Również intensywność tego czynnika nie wpływa bezpośrednio na ustaloną niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności, jeżeli w następstwie jego występowania nie dochodzi do istotnych ograniczeń w sferze społecznej lub zawodowej. Na gruncie polskiego prawa osoba niepełnosprawna to osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona aktualnym orzeczeniem:

- o zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (osoby powyżej 16 roku życia),
- o niepełnosprawności (osoby przed ukończeniem 16 roku życia),
- o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy i do samodzielnej egzystencji,
- o zaliczeniu do jednej z trzech grup inwalidów,
- o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

I.3. Skala występowania niepełnosprawności w Polsce.

Nie jest możliwe przedstawienie jednorodnych pod względem metodologicznym danych dotyczących osób niepełnosprawnych w Polsce i w Unii Europejskiej. Niejednorodność ta wynika z różnego definiowania niepełnosprawności w poszczególnych krajach. Mimo to, na terenie Unii Europejskiej, w oparciu o jednolitą definicję niepełnosprawności biologicznej, zbierane są dane dotyczące osób niepełnosprawnych biologicznie w ramach Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia (EHIS).

I.3.1. Badania statystyczne dotyczące niepełnosprawności.

Od wielu lat prowadzone są liczne badania których jednym z zadań jest opisanie skali występowania zjawiska niepełnosprawności. Do najważniejszych z nich możemy zaliczyć badania EHIS, oraz przeprowadzane przez Główny Urząd Statystyczny Narodowe Spisy Powszechne i Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Europejskie Ankietowe Badanie Stanu Zdrowia (European Health Interview Survey – EHIS) obejmuje zagadnienia dotyczące niepełnosprawności biologicznej, ograniczeń sprawności niektórych narządów oraz poziomu możliwości samoobsługi i prowadzenia gospodarstwa domowego według cech społeczno - demograficznych. Według wyników tego badania w 2014 roku w Polsce było 7,7 mln osób niepełnosprawnych biologicznie, tj. osób, które zadeklarowały ograniczoną zdolność wykonywania czynności jakie ludzie zwykle wykonują (zgodnie z jednolitą dla UE definicją zastosowaną w badaniu uwzględniono zarówno poważne jak i mniej poważne ograniczenia, powodujące niemożność wykonywania w/w czynności, przez okres co najmniej ostatnich 6 miesięcy). Wśród nich było 2 464 tys. osób z poważnymi ograniczeniami sprawności i 5 225 tys. osób z mniej poważnymi ograniczeniami. W zależności od przyjętego kryterium niepełnosprawności biologicznej (czyli poziomu ograniczeń) populacja osób niepełnosprawnych w Polsce może zatem liczyć od 4,9 osób do 7,7 mln osób.

Według EHIS prawne orzeczenie o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne posiadało prawie 3,8 mln Polaków, w tym blisko 194 tys. dzieci do lat 16.

Struktura osób niepełnosprawnych prawnie przedstawia się następująco:

- 42 % osób niepełnosprawnych prawnie posiadało orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- 28 % osób posiadało orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- 25 % osób posiada orzeczenie o stopniu lekkim,
- dzieci do lat 16 stanowią 5 % ogółu populacji osób niepełnosprawnych prawnie.

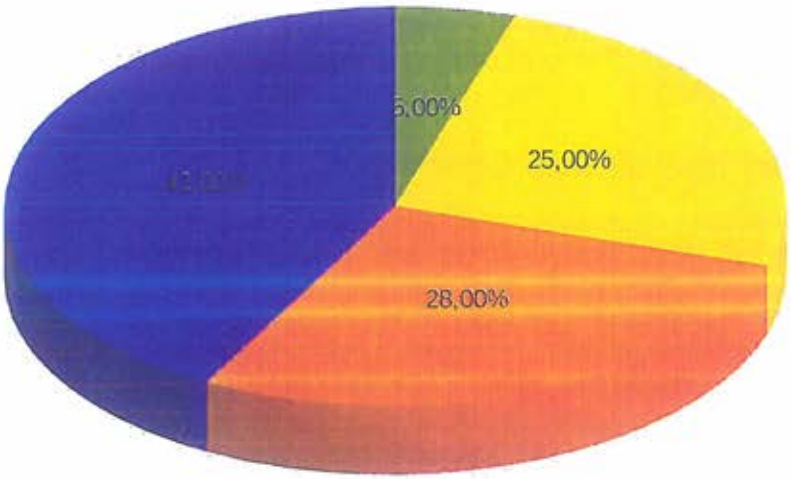

Ilustracja 1: Struktura niepełnosprawności w Polsce wg danych EHIS.
Źródło: Badanie EHIS 2014.

Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w tzw. ekonomicznym wieku produkcyjnym (18-59 dla kobiet i 18-64 dla mężczyzn) wynosiła średniorocznie 1 773 tys., co stanowiło 8,0% ludności w tym wieku.

Według nieco starszych danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku, liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 r. niemal 4,7 mln. Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych w 2002 roku). Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% a kobiet 53,9%. Prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności posiadało w 2011 roku przeszło 3,1 mln osób. Liczebność zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie jednocześnie wynosiła 2 652,0 tys., tylko prawnie – 479,5 tys., tylko biologicznie – 1 565,6 tys.

Osoby niepełnosprawne biologicznie zostały zdefiniowane jako osoby odczuwające ograniczenia zwykłych, podstawowych czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku. Rozróżniano 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowite, poważne lub umiarkowane ograniczone. We wszystkich tych przypadkach niemożność wykonywania ww. czynności musiała trwać lub przewidywano jej trwanie przez okres co najmniej 6 miesięcy.

Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowią schorzenia, narządów ruchu, układu krążenia oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządu wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak tysięcy osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem i wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym.

Niepełnosprawni stanowią grupę silnie zagrożoną wykluczeniem społecznym, biedą i ubóstwem. Zarówno pod względem wskaźników obiektywnych, jak np. zróżnicowanie czy wysokość dochodów, wyposażenie gospodarstwa, jak i pod względem wskaźników deklaratywnych, np. indywidualna ocena sytuacji materialnej, gospodarstwa osób niepełnosprawnych charakteryzuje mniej korzystna pozycja, niż gospodarstwa bez osób niepełnosprawnych. Największe problemy finansowe mają gospodarstwa osób z upośledzeniem umysłowym – co trzecie gospodarstwo z tej grupy znajduje się w złej sytuacji finansowej. W przypadku ogółu osób niepełnosprawnych, w złej sytuacji finansowej znajduje się 22% gospodarstw.

I.3.2. Sytuacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

W Polsce dane dotyczące sytuacji zawodowej osób niepełnosprawnych prawnie dostępne są na bieżąco, z kwartalną częstotliwością, na podstawie wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Wyniki tego badania wskazują, że po okresowej stabilizacji wartości wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym, oscylującej w granicach 22-23% na przestrzeni lat 2013-2015, w roku 2016 nastąpił jego wzrost do poziomu 23,7% . Od 2007 roku obserwujemy również stopniowy wzrost współczynnika aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych. Wskaźnik ten w roku 2016 osiągnął wartość 26,8%.

Dobrą informacją są także dane z Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR), prowadzonego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W końcu grudnia 2016 r. zarejestrowanych było w nim łącznie 258,7 tys. osób niepełnosprawnych, w tym 134,7 tys. osób zatrudnionych na otwartym rynku pracy i 124 tys. osób pracujących w zakładach pracy chronionej. W ostatnich latach wyraźnie zmniejsza się

dysproporcja między zarejestrowanymi w SODiR PFRON pracownikami niepełnosprawnymi z otwartego i chronionego rynku pracy. Jeszcze w grudniu 2013 r. udział pracowników zakładów pracy chronionej w stosunku do ogółu pracowników niepełnosprawnych, zarejestrowanych w SODiR wynosił 66,2%, tymczasem w grudniu 2016 r. po raz pierwszy udział pracowników z otwartego rynku pracy w stosunku do ogółu pracowników niepełnosprawnych był większy od udziału pracowników z rynku chronionego i wynosił 52,1%.

Kolejnym ważnym wskaźnikiem sytuacji zawodowej osób niepełnosprawnych są informacje zgromadzone przez powiatowe urzędy pracy.
Udział osób niepełnosprawnych wśród ogółu osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w grudniu 2016 r. wynosił 7,0%. W skali kraju, pracodawcy zgłosili do urzędów pracy 61,4 tys. ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

Najnowsze dane o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych pochodzą z przeprowadzonego przez GUS Monitoringu rynku pracy – kwartalnej informacji o rynku pracy za III kwartał 2017 r. Według tych danych współczynnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce wynosi 16,7% (19% w przypadku mężczyzn, 14,5% w przypadku kobiet, 17% w miastach, 16.2% na obszarach wiejskich. Pracujących osób niepełnosprawnych jest 516 000 (329 000 w miastach, 187 000 na obszarach wiejskich), zaś biernych zawodowo (w wieku produkcyjnym) – 2 529 000, czyli niemal pięciokrotnie więcej.

Największe rozbieżności w aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych dotyczą różnic między osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a osobami z lekkim lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Niemal cała grupa osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności (stanowiąca 28% wszystkich niepełnosprawnych) to osoby bierne zawodowo, uzależnione od pomocy rodziny lub państwa. Relatywnie najwyższą aktywność, nadal jednak ponad dwukrotnie niższą niż ogół ludności, przejawiają osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności,

Osoby niepełnosprawne charakteryzują się ponadto przeciętnie niższym poziomem wykształcenia, niż ogół ludności. Wedle danych badania „Stan zdrowia ludności Polski w 2014 r." tylko 9% osób niepełnosprawnych prawnie posiadało wykształcenie wyższe, w porównaniu do 22% ogółu Polaków w wieku 13 lat i więcej. Około 30% grupy osób niepełnosprawnych stanowią osoby z wykształceniem średnim, zasadniczym zawodowym lub co najwyżej gimnazjalnym. Udział wykształcenia zasadniczego i co najwyżej gimnazjalnego jest wśród niepełnosprawnych istotnie wyższy, niż wśród ogółu ludności. W przypadku straszych grup wiekowych, może wynikać to z faktu, iż rozpoczynały edukację wiele lat temu, w zupełnie innej sytuacji, na rynku pracy który nie był tak wymagający jak obecnie. W najmłodszej grupie wiekowej niższy współczynnik skolaryzacji i niższy odsetek osób z wykształceniem wyższym stanowi konsekwencję różnego rodzaju trudności w nauce związanych z niepełnosprawnością.

Ogólny obraz zjawiska niepełnosprawności w Polsce wynikający z przytoczonych informacji wskazuje na niekorzystną sytuację osób niepełnosprawnych. Stanowią oni dużą część społeczeństwa, mającą trudności w zdobyciu niezależności, edukacji i zatrudnienia. Gospodarstwa domowe w których znajdują się osoby niepełnosprawne, często uzależnione są od pomocy finansowej, a perspektywy wyjścia z tej sytuacji są znikome.

II. Osoby niepełnosprawne w powiecie niżańskim.

Badania GUS i EHIS dają ogólny obraz zjawiska niepełnosprawności w Polsce. Są jednak obarczone subiektywizmem ankietowanych i innymi niedoskonałościami charakterystycznymi dla badań statystycznych. Najdokładniejsze dane o osobach niepełnosprawnych pochodzą od instytucji powołanych do nadawania prawnego statusu osoby niepełnosprawnej. Dodatkową zaletą tych danych jest to, iż dotyczą osób niepełnosprawnych w sensie prawnym, a więc takich, którym organy administracji samorządowej mogą udzielić dodatkowej pomocy w świetle obowiązujących przepisów.

Organem właściwym miejscowo w sprawie ustalania niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności na wniosek mieszkańców powiatu niżańskiego jest Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nisku.

Powiatowe zespoły orzekają na wniosek osoby niepełnosprawnej, lub jej przedstawiciela ustawowego, albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej. Orzeczenia Powiatowego zespołu, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, zawierają wskazania dotyczące:
- odpowiedniego zatrudnienia, uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby,
- szkolenia, w tym specjalistycznego,
- zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Zespół ustala trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych w ustawie o rehabilitacji:
- znaczny, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;
- umiarkowany, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy, albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
- lekki, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub techniczne.

Urzeczenie ustalające stopień niepełnosprawności może także stanowić podstawę do przyznania ulg i uprawnień dla osób niepełnosprawnych, m. in. w formie:

- szkoleń, staży, prac interwencyjnych, przygotowania zawodowego dorosłych, studiów podyplomowych – dla bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy,

Choroby układu moczowo - płciowego	16	11	15	42
Choroby neurologiczne	20	41	33	94
Inne	64	37	41	142
Całościowe zaburzenia rozwojowe	19	31	47	97
Razem:	221	221	237	679

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nisku.

Liczba niepełnosprawnych dzieci w powiecie niżańskim utrzymuje się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie. Główne przyczyny niepełnosprawności wśród dzieci to: całościowe zaburzenia rozwojowe, choroby neurologiczne oraz choroby układu oddechowego i krążenia.

Tabela 7 - wydane orzeczenia o niepełnosprawności wg przyczyny niepełnosprawności w odniesieniu do osób po 16 r. ż.

Przyczyna niepełnosprawności	2015 r.	2016 r.	2017 r.	Razem:
Upośledzenie umysłowe	18	16	27	61
Choroby psychiczne	174	176	177	527
Zaburzenia głosu, mowy, choroby słuchu	31	25	27	83
Choroby narządu wzroku	25	24	18	67
Schorzenia narządu ruchu	492	361	383	1236
epilepsja	23	25	21	69
Choroby układu oddechowego i krążenia	288	205	217	710
Choroby układu pokarmowego	45	33	43	121
Choroby układu moczowo - płciowego	52	64	77	193
Choroby neurologiczne	148	137	144	193
Inne	76	97	75	248
Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	0	6	7
Razem:	1373	1163	1215	3751

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nisku.

Główne przyczyny niepełnosprawności u osób powyżej 16 r. ż. to schorzenia narządu ruchu, choroby układu oddechowego i krążenia oraz choroby psychiczne.

Liczba wydawanych orzeczeń zarówno w odniesieniu do dzieci jak i do osób dorosłych utrzymuje się w ciągu ostatnich lat na zbliżonym poziomie. Na uwagę zasługuje fakt, iż jednym z głównych motywów składania wniosków przez osoby dorosłe jest potrzeba znalezienia odpowiedniego zatrudnienia. W dużej mierze wynika to z faktu, iż osoby te w wielu przypadkach znajdują się w przedziale wieku 41-60 lat, oraz 60+ i w wyniku pogorszenia się stanu zdrowia, nie są w stanie pracować na dotychczasowych stanowiskach. Sytuację tych osób pogarsza fakt, iż często posiadają oni niewielkie kwalifikacje zawodowe i jedynie podstawowe lub zasadnicze wykształcenie. Osoby niezatrudnione stanowią dominującą grupę wśród osób niepełnosprawnych w powiecie niżańskim.

W przypadku osób przed 16 r. ż. najpowszechniejszym powodem składania wniosków jest uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego.

III. Pomoc dla osób niepełnosprawnych świadczona na terenie powiatu niżańskiego.

Na poziomie samorządu powiatowego skoncentrowane są zadania dotyczące osób niepełnosprawnych. Samorządy gminne zaś udzielają wsparcia osobom niepełnosprawnym w ramach swoich zadań z zakresu pomocy społecznej.

Do zadań samorządów powiatowych należą:

- opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
- współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji tych programów,
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,
- finansowanie z Funduszu wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu,
- dofinansowanie: uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, rehabilitacji dzieci i młodzieży, usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie.

Zadania te są realizowane przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie oraz Powiatowe Urzędy Pracy. Skuteczne wykonywanie tych zadań, powinno niwelować negatywne skutki niepełnosprawności i prowadzić do pełnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

III.1. Instytucje świadczące pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie niżańskim.

III.1.1. Instytucje samorządowe.

Jak wynika z analizy danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, główną przyczyną niepełnosprawności wśród mieszkańców powiatu niżańskiego są schorzenia narządu ruchu. Z tego względu, instytucje samorządowe podejmują czynności zmierzające do likwidacji barier w dostępie do świadczonych przez nie usług.
Poniżej przedstawiona została lista instytucji świadczących usługi na rzecz osób niepełnosprawnych oraz stan ich przystosowania pod kątem dostępności dla tych osób. Listę sporządzono na podstawie informacji udzielonych przez wymienione instytucje.

1) Starostwo Powiatowe w Nisku - Budynki Starostwa są częściowo przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W budynku przy ul. 3 - go Maja zainstalowano domofon do poszczególnych Wydziałów, dzięki któremu osoby niepełnosprawne obsługiwane są na parterze. Budynek przy ul. Kościuszki 7 posiada wejście i łazienkę przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Budynek przy Pl. Wolności 2 posiada podjazd dla osób niepełnosprawnych. W budynkach Starostwa brak jest wind umożliwiających transport na piętra.
2) Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nisku – budynki szpitala są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, oprócz budynku administracyjnego, gdzie brak jest podjazdu oraz windy.
3) Przychodnia Specjalistyczna w Nisku – w pełni przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.
4) Przychodnia w Rudniku nad Sanem – podjazd dla osób niepełnosprawnych, brak windy.
5) Zespół Szkół w Jeżowem im. ks. Stanisława Staszica – wejście do sali sportowej oraz do zaplecza sanitarnego sali przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.
6) Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej w Nisku – podjazd do internatu oraz winda i przystosowane toalety przy hali sportowej, brak windy na terenie obiektu.
7) Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Rudniku nad Sanem – wszystkie budynki posiadają przystosowane łazienki i podjazdy zewnętrzne, ponadto budynek w Ulanowie posiada windę, a budynki w Rudniku nad Sanem schodołaz kroczący i urządzenia do przemieszczania osób niepełnosprawnych.
8) Zespół Szkół im. gen. Władysława Sikorskiego w Rudniku nad Sanem – podjazd do budynku dydaktycznego.
9) Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Nisku – podjazd oraz łazienka dla osób niepełnosprawnych.
10) Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Czarnieckiego w Nisku – brak przystosowań dla potrzeb osób z niepełnosprawnością, w 2018 r. planowana jest budowa windy zewnętrznej.
11) Urząd Gminy Harasiuki – brak przystosowań do potrzeb osób niepełnosprawnych – planowana budowa podjazdu. Publiczne Szkoły Podstawowe w Gozdzie, Harasiukach i Hucie Krzeszowskiej – przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Usługi rehabilitacyjne w gminie świadczy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Harasiukach.
12) Urząd Gminy i Miasta Ulanów – podjazd do budynku, toalety na parterze przystosowane dla osób niepełnosprawnych, brak windy. Szkoły Podstawowe na terenie gminy (5) posiadają podjazdy, brak wind. Na terenie gminy brak jest placówki prowadzącej rehabilitację osób niepełnosprawnych.
13) Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem – wejście przystosowane dla osób niepełnosprawnych, brak windy. Spośród 5 szkół podstawowych na terenie gminy, 2 posiada podjazdy dla osób niepełnosprawnych, podjazd posiada również Publiczne Gimnazjum w Rudniku nad Sanem. Rehabilitację na rzecz osób niepełnosprawnych prowadzi Caritas Diecezji Sandomierskiej i Reh – Król Gabinet Rehabilitacji.
14) Urząd Gminy Krzeszów – podjazd do budynku, toaleta na parterze przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. 1 z 2 szkół podstawowych na terenie gminy posiada podjazd do budynku. Rehabilitacja na rzecz osób niepełnosprawnych prowadzona jest przez Centrum Medyczne „Kinesis" w budynku wyposażonym w podnośnik platformowy.

15) Urząd Gminy i Miasta Nisko – podjazd do budynku, brak windy. We wszystkich publicznych placówkach oświatowych podlegających gminie nisko (8 szkół podstawowych, 1 gimnazjum) wejścia do budynków są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Rehabilitacja osób niepełnosprawnych prowadzona jest w SP ZZOZ oraz w prowadzonym przez Caritas Diecezji Sandomierskiej Centrum Pielęgniarstwa Środowiskowo – Rodzinnego i Rehabilitacji w Nisku.
16) Urząd Gminy Jarocin – we wnętrzu budynku Urzędu Gminy zlikwidowano progi, brak podjazdu dla osób niepełnosprawnych i windy. Z sześciu szkół na terenie gminy, jedna posiada pochylnię. Pochylnię posiada również budynek Gminnego Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji. Na terenie gminy znajdują się 2 placówki rehabilitacji osób niepełnosprawnych, są to: Centrum Pielęgniarstwa Środowiskowo – Rodzinnego i Rehabilitacji w Domostawie oraz Punkt Świadczeń Usług Rehabilitacyjnych i Pielęgniarskich w Majdanie Golczańskim. Placówki te posiadają pochylnię.
17) Urząd Gminy Jeżowe – budynek Urzędu Gminy posiada na parterze toaletę przystosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych, planowana jest budowa podjazdu i windy. Gminny Ośrodek Kultury w Jeżowem posiada windę i przystosowaną toaletę. Placówki oświatowe posiadają podjazdy, a Zespół Szkół w Jeżowem Centrum ponadto windę i platformę schodową. Usługi z zakresu rehabilitacji zdrowotnej dla osób niepełnosprawnych prowadzi gabinet fizjoterapeutyczny „EURO-MED".
18) Ośrodek Pomocy Społecznej w Nisku – podjazd do budynku, brak windy.
19) Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudniku nad Sanem – podjazd do budynku, przystosowana toaleta.
20) Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeżowem – brak przystosowań dla osób niepełnosprawnych w formie podjazdu lub windy (Ośrodek zlokalizowany jest na 1-szym piętrze Urzędu Gminy),
21) Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanowie – brak przystosowań dla osób niepełnosprawnych w formie podjazdu lub windy (Ośrodek znajduje się na 1-szym piętrze).
22) Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie – podjazd do budynku, wyrównane poziomy podłóg, łazienka dla osób niepełnosprawnych.
23) Ośrodek Pomocy Społecznej w Jarocinie – brak podjazdu do budynku, wyrównane poziomy podłóg wewnątrz budynku.
24) Ośrodek Pomocy Społecznej w Harasiukach – brak przystosowań dla osób niepełnosprawnych.
25) Powiatowy Urząd Pracy w Nisku – podjazd do budynku, brak windy wewnątrz.
26) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku – wejście do budynku przystosowane dla osób niepełnosprawnych (lokal znajduje się na parterze), toaleta dla osób niepełnosprawnych.

Analizując powyższe dane, należy stwierdzić, że instytucje samorządowe na terenie powiatu niżańskiego jedynie częściowo przystosowane są do przyjmowania osób niepełnosprawnych. W przypadkach gdy osoba niepełnosprawna ma trudności w dotarciu do urzędu, pracownicy danej jednostki obsługują ją na parterze. Należy jednak zauważyć, że sytuacja taka może być uciążliwa i krępująca dla tej osoby. W związku z tym dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych powinno stać się priorytetem wśród działań planowanych na kolejne lata.

Oprócz działań przystosowujących budynki użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych pod względem architektonicznym prowadzone są działania mające na celu zminimalizowanie innych barier na jakie natrafiają te osoby. Należy wymienić wśród

nich kierowanie pracowników na kursy języka migowego oraz przystosowywanie stron internetowych do możliwości osób niedowidzących.

III.1.2. Organizacje pozarządowe, środowiskowe domy samopomocy i inne podmioty.

Na terenie powiatu niżańskiego działa szereg organizacji zajmujących się pomocą dla osób niepełnosprawnych. Najważniejsze spośród nich to:

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów.
- Polski Związek Niewidomych, Koło w Stalowej Woli.
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Poprowadź Mnie przez Świat" w Rudniku nad Sanem.
- Caritas Diecezji Sandomierskiej w Rudniku nad Sanem.

Organizacją udzielającą pomocy osobom niepełnosprawnym w najszerszym zakresie jest Caritas Diecezji Sandomierskiej. Prowadzone przez Caritas Warsztaty Terapii Zajęciowej w Rudniku nad Sanem są placówką najbardziej wyspecjalizowaną w pomocy osobom niepełnosprawnym na terenie powiatu i diecezji. Stwarzają dorosłym osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Bierze w nich udział 55 uczestników, którzy pod okiem wykwalifikowanej kadry są przystosowywani do samodzielnego życia poprzez:

- ogólne usprawnienie,
- rozwijanie umiejętności, w tym wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej,
- przygotowywanie do życia w środowisku społecznym, w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania w swoich sprawach oraz rozwój innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji fizycznej i psychicznej,
- rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy,
- rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej, albo szkolenia zawodowego.

Terapia uwzględnia możliwości i predyspozycje psychofizyczne uczestników i prowadzona jest w podzielonych tematycznie pracowniach (wikliniarska, stolarska, gospodarstwa domowego, rzemiosł różnych, fryzjerska, komputerowo – reklamowa, teatralno – muzyczna, hafciarsko – krawiecka, dekoratorska, humanistyczno – środowiskowa i ogrodniczo – botaniczna) w oparciu o opracowane dla każdego uczestnika indywidualne programy.

Ponadto przy Caritas Diecezji Sandomierskiej działa Środowiskowy Dom Samopomocy w Rudniku nad Sanem – prowadzi działalność terapeutyczną indywidualną i grupową przez zespół wspierająco – aktywizujący. Celem tej działalności jest poprawa funkcjonowania psychospołecznego, kształtowanie zaradności i samodzielności życiowej, wspieranie rozwoju osobistego i zainteresowań uczestników. Udziela pomocy 33 osobom.

Środowiskowy Dom Samopomocy działa także w Nisku – jest to, podobnie jak placówka w Rudniku nad Sanem, dzienny ośrodek wsparcia dla osób przewlekle psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo i wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Zadaniem domu jest podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych

do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia uczestników. Zajęcia terapeutyczne w ŚDS prowadzone są w formie indywidualnej i grupowej, dostosowanej do potrzeb i możliwości psychofizycznych uczestników. ŚDS w Nisku udziela pomocy terapeutycznej oraz daje możliwość nabycia nowych umiejętności i ciekawego spędzenia czasu wolnego. Dąży do podniesienia poziomu zaradności życiowej i sprawności psychofizycznej. Oferuje także pomoc w załatwianiu spraw urzędowych. Nadrzędnym celem funkcjonowania Domu jest zapobieganie izolacji osób przewlekle psychicznie chorych i upośledzonych. Zapewnia możliwość pozostawania w środowisku lokalnym oraz udział w życiu społecznym. Udziela także wsparcia rodzinom osób z zaburzeniami psychicznymi w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Dąży do zmiany negatywnego postrzegania wizerunku osób niepełnosprawnych. Placówka umożliwia spożywanie dwóch posiłków dziennie (śniadanie i obiad). Ogólna liczba uczestników przebywających w Środowiskowym Domu Samopomocy w Nisku to 32 osoby.

Działalność organizacji pozarządowych stanowi nieodzowne uzupełnienie działań podejmowanych przez instytucje państwowe i samorządowe. Dzięki temu, iż często mają one bliski kontakt z osobami niepełnosprawnymi, w kompleksowy sposób potrafią wyartykułować ich potrzeby oraz zorganizować działania niezbędne do ich zaspokojenia.

III.2. Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu niżańskiego.

Pomoc społeczna ma za zadanie umożliwić przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.
Znaczny odsetek osób niepełnosprawnych z terenie powiatu niżańskiego korzysta z pomocy społecznej. Mogą ją uzyskać w ośrodkach pomocy społecznej.

Ośrodek pomocy społecznej jest jednostką organizacyjną gminy powołaną do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Na terenie powiatu niżańskiego działa sześć OPS-ów. Największe zapotrzebowanie na pomoc z OPS ma miejsce w gminie nisko. Niżański OPS w ciągu roku udziela przeciętnie pomocy ok. 570 dorosłym osobom niepełnosprawnym i ok. 105 dzieciom. Dla porównania w gminie Jarocin liczby te wynoszą odpowiednio: 44 osoby dorosłe i 7 dzieci. Różnice te wynikają jednak głównie z różnic w liczebności populacji zamieszkujących poszczególne gminy.

Osoby niepełnosprawne korzystają głównie z różnych form zasiłków (stałe, okresowe, celowe) i świadczeń, a także takich form pomocy jak dożywianie, usługi opiekuńcze (w tym specjalistyczne) czy opłacanie składek na ubezpieczenie.

Ośrodki pomocy społecznej stanowią podstawowy i najważniejszy element polityki społecznej skierowanej do osób niepełnosprawnych. Dzięki bliskiemu kontaktowi z osobami objętymi pomocą, dysponują informacjami umożliwiającymi prawidłowe rozpoznanie potrzeb osób niepełnosprawnych i wymagań jakie stawia przed nimi życie.

III.3. Działania z zakresu edukacji osób niepełnosprawnych.

Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej jest najlepszym sposobem na minimalizację negatywnych następstw niepełnosprawności i inwestycją która zapewni lepszą przyszłość osób niepełnosprawnych. Zwykłe placówki edukacyjne często nie są w stanie zapewnić właściwej opieki, wykwalifikowanej pod kątem potrzeb osób

niepełnosprawnych kadry, jak również architektonicznej dostępności dla osób z upośledzoną sprawnością ruchową. Ponadto, dla niepełnosprawnego dziecka, przebywanie wyłącznie wśród pełnosprawnych rówieśników może wiązać się z dużym stresem, a w przypadku niepełnosprawności umysłowej, może utrudnić właściwy rozwój tej osoby.

W powiecie niżańskim działa Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy. Jest to placówka przeznaczona dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym z niepełnosprawnością intelektualną, ruchową, sprzężoną i autyzmem. Placówka zapewnia wczesne wspomaganie rozwoju, wychowanie przedszkolne, edukację wczesnoszkolną, kształcenie przedmiotowe i gimnazjalne oraz zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze. W placówce działa także trzyletnia szkoła przysposabiająca do pracy. Uczniowie mają zapewnioną bezpłatną opiekę medyczną, podręczniki szkolne, dostęp do specjalistycznego wyposażenia oraz możliwość zamieszkania w internacie.

Odpowiednio dobrane zajęcia terapeutyczne prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę pedagogów i terapeutów wzmacniają właściwy i wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży. Ważną elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych w SOSW w Rudniku nad Sanem jest organizowanie imprez integracyjnych i turnusów rehabilitacyjnych.

III.4. Działania powiatu w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych ma na celu umożliwienie im uczestnictwa w życiu społecznym i jest realizowana przede wszystkim przez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
- wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidację barier w szczególności: architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji osób niepełnosprawnych.

Zadania te w powiecie niżańskim wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku. W głównej mierze polegają one one na udzielaniu dofinansowań ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, dofinansowaniu zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, dofinansowaniu likwidacji barier funkcjonalnych (architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się), a także dofinansowywaniu sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Poza obsługą administracyjną i finansową udzielanych dofinansowań, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku, zajmuje się informowaniem osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i uprawnieniach.

Poniżej przedstawiono dane na temat wysokości środków przeznaczonych na rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych, liczby złożonych wniosków o dofinansowanie i przyznanych dofinansowań.

Tabela 8 – wysokość środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyznanych na zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych dla powiatu niżańskiego.

L.p.	Zadanie	2015	2016	2017
1.	Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych	455 269	406 406	376 832
2.	Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych	159 994	127 895	172 370
3.	Warsztaty Terapii Zajęciowej	843 480	879 780	879 780
	Razem	1 458 744	1 414 081	1428 982

Źródło: opracowanie własne PCPR.

Największa część środków przyznanych przez PFRON jest wydatkowana na pokrycie kosztów działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej w Rudniku nad Sanem. Pozostałe zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych są realizowane na miarę posiadanych środków. Mimo, przekazywania przez PFRON dużych kwot na dofinansowania dla osób niepełnosprawnych, tylko części z nich zostaje udzielona pomoc finansowa. Wynika to z faktu, iż w niemal wszystkich przypadkach liczba złożonych wniosków przekracza możliwości ich sfinansowania.

Zależność pomiędzy składanymi wnioskami, a udzielonymi dofinansowaniami w rozbiciu na poszczególne zadania przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 – Składane wnioski o dofinansowanie na poszczególne zadania z zakresu rehabilitacji społecznej oraz wnioski zrealizowane i przyznana kwota dofinansowań.

L.p.	Rodzaje dofinansowań	Liczba wniosków które wpłynęły i liczba wniosków dofinansowanych wraz z kwotą wypłaconych dofinansowań		
		2015	2016	2017
1.	Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych	wn. złożone - 2 wn. zrealizowane - 2 wypł. kwota - 2 580	wn. złożone - 2 wn. zrealizowane - 2 wypł. kwota - 3 255	wn. złożone - 3 wn. zrealizowane - 3 wypł. kwota - 5260
2.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	wn. złożone - 263 wn. zrealizowane - 226 wypł. kwota - 205 945	wn. złożone - 225 wn. zrealizowane - 202 wypł. kwota - 145 693	wn. złożone - 207 wn. zrealizowane 130 wypł. kwota - 138 955
4.	Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	wn. złożone - 94 wn. zrealizowane - 45 wypł. kwota - 46 063	wn. złożone - 124 wn. zrealizowane - 57 wypł. kwota - 59 924	wn. złożone - 80 wn. zrealizowane - 37 wypł. kwota - 39 929
5.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	wn. złożone - 91 wn. zrealizowane - 42 wypł. kwota - 164 018	wn. złożone - 85 wn. zrealizowane - 33 wypł. kwota - 161 676	wn. złożone - 65 wn. zrealizowane - 34 wypł. kwota - 157 834
	Razem:	wn. złożone - 450 wn. zrealizowane - 315	wn. złożone - 436 wn. zrealizowane - 294	wn. złożone - 355 wn. zrealizowane -

	wypł. kwota - 418 606	wypł. kwota - 370 548	204 wypł. kwota - 341 978

Źródło: opracowanie własne PCPR.

Jak widać na powyższym zestawieniu, znaczna część wniosków nie została zrealizowana z powodu niewystarczających środków finansowych. Dotyczy to zwłaszcza wniosków w zakresie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych i do likwidacji barier funkcjonalnych.

Jest to sytuacja uciążliwa szczególnie dla wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie likwidacji barier technicznych i architektonicznych, dla których wykonywanie codziennych czynności niejednokrotnie stanowi wyzwanie nie do pokonania bez pomocy innych osób. W połączeniu z trudną sytuacją materialną tych osób, uzyskanie dofinansowania jest dla nich jedyną szansą na względnie normalne funkcjonowanie.

III.4.1. Dodatkowe programy i projekty wspierające osoby niepełnosprawne realizowane przez powiat niżański.

Oprócz realizacji zadań wynikających z Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, powiat niżański jest również realizatorem innych programów skierowanych do osób niepełnosprawnych.

Pilotażowy program „Aktywny Samorząd".

Wśród aktualnie realizowanych przez powiat programów PFRON znajduje się pilotażowy program „Aktywny samorząd", którego głównym celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Moduły I i II tego programu oferują wsparcie indywidualne bezpośrednio dla osób niepełnosprawnych lub ich otoczenia. Bezpośrednimi realizatorami programu są samorządy powiatowe. W programie przewidziano realizację zadań polegających na likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową. Moduł I pilotażowego Programu „Aktywny Samorząd" obejmuje:
- likwidację bariery transportowej poprzez pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu lub pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kat. B;
- likwidację barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym poprzez pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, a także dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi tych urządzeń i programów;
- likwidację barier w poruszaniu się poprzez pomoc w zakupie lub utrzymaniu sprawności technicznej wózka inwalidzkiego elektrycznego lub protezy z nowoczesnymi rozwiązaniami technicznymi;
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej tj. dziecka będącego pod opieką wnioskodawcy, przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką (dziennego opiekuna, niani lub w ramach klubu dziecięcego, punktu przedszkolnego, zespołu wychowania przedszkolnego).

Moduł II programu dotyczy pomocy w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym poprzez dofinansowanie kosztów edukacji w szkole policealnej, kolegium lub w szkole wyższej (studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub doktoranckie prowadzone przez szkoły wyższe

w systemie stacjonarnym, dziennym lub niestacjonarnym, wieczorowym, zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem internetu).

W ramach programu „Aktywny Samorząd" powiat niżański otrzymał na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej w roku 2017 kwotę 152 022,44 zł, w roku 2016 – 162 036,90 zł, a w roku 2015 – 144 257,59 zł. Środki te w większości zostały wykorzystane na realizację Modułu II Programu, co pozwoliło uzyskać wykształcenie na poziomie wyższym dużej liczbie osób niepełnosprawnych z terenu powiatu niżańskiego.

„Program wyrównywania różnic miedzy regionami III" Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Program przewiduje stosowanie zasady zwiększonej koncentracji środków w wybranych regionach i zadaniach, tak aby finansowane działania możliwie szybko przyniosły zakładane efekty. Środki te wykorzystywane mogą być na działania mające na celu wyrównanie różnic między regionami w obszarze rehabilitacji społecznej, w tym na likwidację barier w urzędach i placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy, w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania, likwidację barier transportowych oraz aktywizację zawodową tych osób.

Powiat niżański kolejny rok z rzędu wyraża gotowość realizacji Programu, dzięki czemu pozyskujemy środki z PFRON m. in. na likwidację barier uniemożliwiających swobodne poruszanie się osób niepełnosprawnych, barier transportowych czy aktywizację zawodową, co przedstawia tabela poniżej.

LP.	Rok	Nazwa zadania	Kwota dofinansowania
1	2016	Zakup autobusu do przewozu osób niepełnosprawnych – uczestników WTZ w Rudniku nad Sanem	185.000,00 zł
2	2017	„Budowa windy osobowej wewnętrznej i podjazdów dla osób niepełnosprawnych w budynku użyteczności publicznej w Ulanowie przeznaczonego na potrzeby edukacyjne uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno – wychowawczego w Rudniku nad Sanem:.	150.000,00 zł
3	2017	„Wsparcie przedsiębiorczości osób niepełnosprawnych w Powiecie Niżańskim"	40.000,00 zł

Ze środków przeznaczonych na realizację programu może być udzielona pomoc w ramach:

- obszaru B (likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania) – część kosztów likwidacji barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
- obszaru C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych) – część kosztów utworzenia spółdzielni socjalnej w zakresie adaptacji pomieszczeń oraz wyposażenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych;
- obszaru D (likwidacja barier transportowych) – część kosztów zakupu lub przystosowania pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych;

- obszaru E (dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych) – wymagany wkład własny beneficjentów pomocy w projekty dotyczące aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
- obszaru F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej) – część kosztów utworzenia warsztatów terapii zajęciowej (prace adaptacyjne, modernizacja lub rozbudowa obiektu, zakup niezbędnego wyposażenia);
- obszaru G (skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych) – koszty wynikające z zadań, o których mowa w art. 11, 12a, 13, 26, 26d, 26e, 40 oraz art.41 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego w powiecie niżańskim.

Wypożyczalnia powstała dzięki realizacji projektu: **„Utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, pielęgnacyjnego i wspomagającego w powiecie niżańskim" złożonego w ramach konkursu nr RPPK.08.03.00-IP.01-18-013/16 Regionalnego Programu operacyjnego Województwa podkarpackiego na lata 2014-2020, osi priorytetowej VIII Integracja Społeczna, Działania 8.3 zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych.**

Celem projektu jest zwiększenie dostępności usług zdrowotnych dla osób z terenu powiatu niżańskiego poprzez utworzenie i funkcjonowanie wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i wspomagającego do końca grudnia 2019 r. Grupą docelową projektu są osoby niepełnosprawne, osoby niesamodzielne, rodziny osób niepełnosprawnych zamieszkujących wspólne gospodarstwo domowe pochodzących z terenu powiatu niżańskiego. Wypożyczalnia mieści się w Rudniku nad Sanem przy ul. Piłsudskiego 9. Sprzęt jest wypożyczany nieodpłatnie.

III.5. Działania powiatu w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych jest jednym z elementów złożonego procesu rehabilitacji. Ma ona ogromne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, daje możliwość integracji ze środowiskiem lokalnym. Wzmacnia również poczucie własnej wartości, samorealizacji i samodzielności materialnej.
Bezrobocie dotyka szczególnie osoby niepełnosprawne, które z racji swojego stanu zdrowia, często niskich kwalifikacji i braku ofert pracy dostosowanych do rodzaju ograniczeń zdrowotnych, mają nikłe szanse na uzyskanie zatrudnienia.

Niestety wciąż zdarzają się sytuacje odrzucania kandydatur do zatrudnienia nie z powodu braku kwalifikacji, lecz z powodu uprzedzeń pracodawców wobec osób niepełnosprawnych. Efektem takich negatywnych stereotypów są niskie szanse osób niepełnosprawnych na zatrudnienie na otwartym rynku pracy. W tej sytuacji niezbędne jest podejmowanie działań zmierzających do wyrównania szans tych osób poprzez aktywizację zawodową oraz zastosowanie działań prowadzących do zmiany postaw i przełamania stereotypów wobec zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Zatrudnienie osób w powiecie niżańskim wymaga utrzymania sprawdzonych i istniejących już rozwiązań w tym zakresie, oraz rozwoju nowych form podnoszenia kwalifikacji i zatrudnienia dostosowanych do ciągle zmieniającego się rynku pracy. Celem rehabilitacji zawodowej jest ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Sytuacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie niżańskim oraz działania podejmowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Nisku zostały przedstawione poniżej.

Tabela 10 – Sytuacja osób niepełnosprawnych na niżańskim rynku pracy wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku.

Bezrobotne osoby niepełnosprawne					
Rok	Średnia liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych w danym roku		Osoby niepełnosprawne które podjęły pracę w danym roku		Liczba zgłoszonych ofert pracy dla osób niepełnosprawnych w danym roku
	Kobiety	Mężczyzni	Kobiety	Mężczyźni	
2015	93	85	79	45	28
2016	74	73	62	53	18
2017	74	76	53	39	21

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku.

Jak wynika z powyższych danych, liczba osób niepełnosprawnych poszukujących zatrudnienia za pośrednictwem Powiatowego Urzędu Pracy, znacznie przewyższa zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy. Ofert pracy dla osób niepełnosprawnych jest za mało, zwłaszcza jeżeli weźmie się pod uwagę, że spora część osób z niepełnosprawnością nie rejestruje się z różnych przyczyn w urzędzie pracy i nie są one uwzględnione w powyższej statystyce. Analiza powyższych danych pozwala także zauważyć, że niepełnosprawne kobiety z nieco większą łatwością znajdują zatrudnienie.

Aby poprawić sytuację osób niepełnosprawnych, Powiatowy Urząd Pracy podejmuje szereg działań polegających głównie na dofinansowywaniu staży, prac interwencyjnych i kosztów wyposażenia stanowiska pracy osobie niepełnosprawnej, a także na przyznawaniu dotacji na podjęcie działalności gospodarczej.

Poniżej znajdują się dane na temat dofinansowań udzielonych ze środków PFRON przez Powiatowy Urząd Pracy w Nisku na rzecz osób niepełnosprawnych w latach 2015 -2017.

Tabela 11 – Realizacja zadań z zakresu zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w latach 2015-2017.

Rok	Nazwa zadania	Wydatki poniesione ze środków PFRON	Liczba osób objętych wsparciem
2015	Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu	39 994 zł	6 osób, w tym: 5 osób – staż, 1 osoba – prace interwencyjne
	Przyznawanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	80 000 zł	2 osoby
	Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	40 000 zł	1 osoba

Razem	**159 994 zł**		**9 osób**
2016	Zwrot wydatków na istrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu	7 895 zł	2 osoby - staże
	Przyznawanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	80 000 zł	2 osoby
	Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	40 000 zł	1 osoba
Razem	**127 895 zł**		**5 osób**
2017	Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych nie pozostających w zatrudnieniu	12 370 zł	2 osoby, w tym: 1 osoba – staż, 1 osoba – prace interwencyjne
	Przyznawanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	120 000 zł	3 osoby
	Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej	40 000 zł	1 osoba
Razem	**172 370 zł**		**6 osób**

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku.

Jak wynika z powyższych danych zarówno wielkość przyznanych środków finansowych jak i możliwości lokalnego rynku pracy, nie pozwalają na znalezienie zatrudnienia przez wszystkie zainteresowane osoby niepełnosprawne.

Ważną rolę w rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych na terenie powiatu pełnią zakłady pracy chronionej, które aktywizują zawodowo osoby niezdolne do znalezienia zatrudnienia w innych formach.

V. Cele Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych.

V.1. Rozpoznanie potrzeb osób niepełnosprawnych.

Właściwe działanie wymaga odpowiedniego rozeznania potrzeb osób niepełnosprawnych. Istnieje wiele analiz tych potrzeb. Oprócz danych zebranych na terenie powiatu niżańskiego, warto przytoczyć wyniki „Badania potrzeb osób niepełnosprawnych" przeprowadzonego na zlecenie PFRON. Wyniki badania opublikowano 18 maja 2017 r.

Zrealizowane badanie pokazuje, iż populacja osób niepełnosprawnych nie jest jednorodna. Różne są problemy, z którymi borykają się badani, ale i zarazem sposoby radzenia sobie z nimi. Patrząc na życie osoby niepełnosprawnej przez pryzmat wskaźników syntetyzujących informacje na temat jakości życia w różnych obszarach, należy stwierdzić, że sytuacja takiej osoby jest zła. Globalny wskaźnik jakości życia, będący uśrednioną wartością wskaźników cząstkowych przyjął wartość 38,5 pkt na możliwe 100. Patrząc na populację osób niepełnosprawnych przez pryzmat rodzaju niepełnosprawności, widać wyraźnie, że

najniższe wartości wskaźnik jakości życia osiąga dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (24,5 pkt) oraz dla osób chorujących psychicznie (31,2 pkt). W pozostałych grupach niepełnosprawności utrzymuje się on na podobnym poziomie i nieco przekracza średnią wartość wskaźnika odnotowaną dla ogółu badanych. Wskaźnik jakości życia przyjmuje wyższą wartość średnią wśród osób z umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (39,8 pkt) w stosunku do osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym (35,2), a także wśród osób bez sprzężeń (39,6 pkt) w stosunku do osób w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność sprzężoną (34,3 pkt). Widać także wyraźną zależność wartości wskaźnika od wieku i poziomu wykształcenia badanych. Wartość wskaźnika wyraźnie spada wraz ze wzrostem wieku.

Jak wynika z powyższych danych, nie tylko stopień niepełnosprawności, ale także jej przyczyna, a także zmienne takie jak wiek, poziom wykształcenia czy współwystępowanie innych przyczyn niepełnosprawności, mają wpływ na ogólny poziom życia osób niepełnosprawnych. Wskazuje to na konieczność podejmowania jak najbardziej kompleksowych działań wspierających te osoby.

Potrzebą numer jeden w hierarchii osób niepełnosprawnych jest zapewnienie odpowiedniej sytuacji materialno-bytowej. Potrzeba ta wskazywana była jako najważniejsza przez 16% badanych, a 35% wskazało ją w pierwszej piątce. W czołówce potrzeb są ponadto praca (12% wskazań na pierwszym miejscu), przyrządy pomagające w niepełnosprawności (8%), zdrowie (7%), rehabilitacja fizyczna (6%) oraz przystosowanie mieszkania do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych (6%). Spośród innych potrzeb warto zwrócić jeszcze uwagę na integrację, które właściwie dla wszystkich grupach znajduje się w górnej części hierarchii (od 5-go do 10-go miejsca). Edukacja jest potrzebą, która znajduje się w środku hierarchii, ale co warte podkreślenia jest to potrzeba mocno zależna od wieku i wśród osób w wieku 14-17 lat została sklasyfikowana na pierwszym miejscu w hierarchii.

Na podstawie przeprowadzonego badania należy stwierdzić, że istnieje zestaw potrzeb, które są uniwersalne dla wszystkich grup niepełnosprawnych – do tego zestawu zalicza się przede wszystkim praca i zdrowie, ale także sytuacja bytowo - materialna, rehabilitacja fizyczna, integracja, transport i edukacja. Część z tych potrzeb, choć uniwersalne, ważne dla wszystkich grup, było częściej wymienianych i wyżej umieszczanych w hierarchii przez przedstawicieli wybranych przyczyn niepełnosprawności. I tak na przykład transport jest najważniejszy dla osób z dysfunkcją ruchu, edukacja dla osób z dysfunkcja słuchu lub wzroku. Integracja zaś jest najważniejsza dla chorujących psychicznie lub z upośledzeniem umysłowym.

Przeprowadzone analizy pokazały, że wśród osób niepełnosprawnych można zaobserwować redukcję potrzeb do tych najbardziej podstawowych. Częstym zjawiskiem jest także nieumiejętność wskazania jakichkolwiek potrzeb, choć obiektywna analiza sytuacji danej osoby wskazuje, że niezaspokojone potrzeby występują i to w stopniu znacznym. Dodatkowo osoby niepełnosprawne często nie mają informacji, wiedzy, a także wyobraźni na temat możliwych rozwiązań mogących poprawić jakość ich życia.

Dla osób niepełnosprawnych bardzo ważne są potrzeby związane z integracją. Badanie pokazało, że szczególnie duży deficyt zaspokojenia tych potrzeb występuje w przypadku osób głuchych, a także w przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób chorujących psychicznie.

Dostęp do rehabilitacji zdrowotnej i dodatkowych usług z nią związanych jest kluczowy dla większości osób niepełnosprawnych, w szczególności dla osób z dysfunkcją ruchu oraz z upośledzeniem umysłowym. Wysoko cenione jest też wsparcie w postaci dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych. Problemem w obszarze rehabilitacji leczniczej jest niedostateczny dostęp do tego typu wsparcia – zbyt mała częstotliwość i liczba

zabiegów, odległe terminy w ramach świadczeń NFZ, trudności z dostępem do lekarzy, do skierowań, zbyt rzadkie uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych i leczeniu sanatoryjnym.

Niemal 30% osób niepełnosprawnych pracuje w warunkach chronionych – w zakładach pracy chronionej (24%), w spółdzielni socjalnej (1%) lub w ramach zakładu aktywności zawodowej (4%). Jednak w ocenie wielu ekspertów zajmujących się tematem często głównymi beneficjentami wsparcia polegającego na dofinansowaniu do wynagrodzeń są zakłady pracy chronionej, w tym firmy ochroniarsko - sprzątające, które oferują dość wąski wachlarz stanowisk pracy i nie tworzą na ogół możliwości rozwoju zawodowego. Utrwala to stereotypowy obraz niepełnosprawnych jako pracowników słabo wykształconych, predestynowanych do wykonywania wyłącznie prostych zadań i stroniących od wyzwań zawodowych. ZPCh w niewielkim stopniu realizują cele społeczne i rehabilitacyjne przed nimi postawione – aby umożliwić w dogodnych warunkach zatrudnienia osób najbardziej poszkodowanych, w szczególności ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Tylko 7,6% pracowników niepełnosprawnych to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, czyli podobny odsetek, jak na otwartym rynku pracy (8,6%; dane za czerwiec 2016). ZPCh zatrudniając przede wszystkim osoby z niższymi stopniami niepełnosprawności, zdolne z reguły do podjęcia pracy poza takimi instytucjami.

V.2. Cele Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych.

Program ujmuje problem niepełnosprawności w powiecie niżańskim, jako problem społeczny, wymagający działań ze strony administracji powiatowej, gminnej, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Istotne jest każde wsparcie, w szczególności finansowe.

Program przedstawia cele działań, których realizacja zapewni pełną integrację i możliwość wszechstronnego rozwoju osób niepełnosprawnych w powiecie. Udział wskazanych instytucji pozwoli na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Program został opracowany w oparciu o dane dotyczące powiatu niżańskiego i ogólnopolskie badania sytuacji osób niepełnosprawnych.

Główne podmioty realizujące cele niniejszego programu poprzez wykonywanie wskazanych działań to:

1. Starostwo Powiatowe i jego jednostki organizacyjne w szczególności Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy.
2. Urzędy Gminy/Miasta i Gminy w: Nisku, Rudniku nad Sanem, Ulanowie, Krzeszowie, Jeżowem, Harasiukach i Jarocinie.
3. Ośrodki Pomocy Społecznej w: Nisku, Rudniku nad Sanem, Ulanowie, Krzeszowie, Jeżowem, Harasiukach i Jarocinie.
4. Poradnia Psychologiczo – Pedagogiczna w Nisku.
5. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Rudniku nad Sanem.
6. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Rudniku nad Sanem.

Realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych wymaga współdziałania wymienionych wyżej instytucji. Ważną rolę odegrają także działające na terenie powiatu organizacje pozarządowe. Ciałem opiniująco - doradczym w zakresie realizacji zadań niniejszego programu jest Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych.

Ponadto, realizatorami Programu są także instytucje, które działania kierują do ogółu mieszkańców. Są to m. in. placówki:

- służby zdrowia – szpitale, poradnie specjalistyczne, przychodnie rejonowe,
- edukacyjne, w tym przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazjalne i średnie, szkoły specjalne, poradnia psychologiczno pedagogiczna,
- kulturalne – domy kultury, świetlice środowiskowe, itp.,
- sportowe.

Podejmowanie przez nie działań które poprawią jakość życia osób niepełnosprawnych, powinno stanowić nieodzowny element ich codziennego działania.

Cele Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych to:

1. Rehabilitacja osób niepełnosprawnych – mająca na celu zwiększenie możliwości ich samodzielnego funkcjonowania.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych jest zespołem działań, w szczególności leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym udziale tych osób, optymalnego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Głównym celem rehabilitacji społecznej jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Służy temu wyrabianie zaradności osobistej i umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych. Do podstawowych form wspomagających ten proces zaliczamy uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej i w turnusach rehabilitacyjnych. Duże znaczenie ma także zaopatrzenie w niezbędne przedmioty ortopedyczne i pomocnicze oraz w sprzęt rehabilitacyjny.

Z uwagi na trudności w poruszaniu się, osoby niepełnosprawne często nie mają możliwości swobodnego poruszania się, jak również korzystania z pomieszczeń i urządzeń sanitarnych. Głównym środkiem zaradczym jest dofinansowywanie likwidacji barier architektonicznych takich jak progi i brak podjazdów oraz dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych urządzeń sanitarnych etc.

W przypadku barier związanych z komunikowaniem się z otoczeniem, odpowiednio ukierunkowane dofinansowania, podniosą komfort życia osób niepełnosprawnych i pozwalają im wyjść ze społecznej izolacji.

2. Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym oraz kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia praw osób niepełnosprawnych.

Znaczenie obszaru integracji, mimo jego wagi dla funkcjonowania osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie, często jest niedoceniane. Osoby zdrowe często odczuwają zakłopotanie w trakcie kontaktów z osobami niepełnosprawnymi. Wynika to przede wszystkim z niezrozumienia ich sytuacji i problemów jakie napotykają. Problemy te nie kończą się na kłopotach zdrowotnych, lecz obejmują także postrzeganie ich przez resztę społeczeństwa. Negatywne stereotypy w postrzeganiu osób niepełnosprawnych, doprowadzają do ich marginalizacji. Dlatego, ważnym celem Programu jest zmiana sposobu myślenia i postaw wobec osób niepełnosprawnych. Wymaga to prowadzenia kampanii społecznych, przedsięwzięć integracyjnych i promocji osiągnięć tych osób w różnych dziedzinach życia.

Z powodu różnych ograniczeń, osoby niepełnosprawne często nie mają możliwości samodzielnego dotarcia do źródeł informacji, w celu uzyskania odpowiedniej pomocy. Szczególnie ważne dla tych osób są informacje o możliwościach i warunkach otrzymania pomocy finansowej. Wzrasta również zapotrzebowanie na podnoszenie świadomości w zakresie przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Aby skutecznie wspierać osoby niepełnosprawne, należy dostarczyć im, a także członkom ich rodzin i reszcie społeczeństwa odpowiednią wiedzę na temat ich praw i możliwości uzyskania pomocy.

Istotnym problemem w zakresie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym są bariery urbanistyczne w budynkach użyteczności publicznej, a także bariery transportowe, wynikające z niedostatecznego dostosowania infrastruktury komunikacyjnej. Ich systematyczna likwidacja powinna stanowić priorytet w planowaniu odpowiedzialnych za te dziedziny instytucji.

3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy jest niekorzystna. Niepełnosprawność często idzie w parze z niskim poziomem aktywności zawodowej. Sytuację pogarsza stereotyp osoby niepełnosprawnej jako pracownika mniej wydajnego od osoby w pełni sprawnej. Niezbędne jest podnoszenie świadomości pracodawców w zakresie korzyści wynikających z zatrudniania osób niepełnosprawnych, jak również działania skierowane do samych niepełnosprawnych, pozwalające na podniesienie ich kwalifikacji i poprawę ich funkcjonowania na otwartym rynku pracy.

Poradnictwo zawodowe, szkolenia i treningi prowadzone przez doradców zawodowych mają na celu wyrobienie umiejętności efektywnego poszukiwania pracy i wyboru odpowiedniego zawodu. Uzupełnione środkami finansowymi skierowanymi do osób niepełnosprawnych i pracodawców, stanowić będą skuteczne narzędzie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

4. Wyrównywanie szans w zakresie edukacji osób niepełnosprawnych.

Jedną z najważniejszych dziedzin w życiu człowieka stanowi edukacja. Wiele dzieci niepełnosprawnych jest wykluczonych z powszechnego szkolnictwa, głównie z powodu ograniczonej mobilności, niepełnosprawności sensorycznej czy trudności w komunikowaniu się. Również na późniejszym etapie życia, dostęp do edukacji jest często elementem decydującym o satysfakcjonującym udziale danej osoby w życiu społecznym.

Z tego powodu, działania wyrównujące szanse osób niepełnosprawnych powinny dotyczyć wszystkich etapów edukacji, od żłobka, aż po doskonalenie zawodowe dla osób dorosłych. Konieczne jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym, bez względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności, pełnego dostępu do edukacji, aby mogły wykorzystać swój potencjał intelektualny i fizyczny.

5. Opieka nad osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami poprzez system pomocy społecznej.

Pomoc społeczna jest niezbędnym narzędziem w przypadku osób znajdujących się w trudnej sytuacji, które samodzielnie nie są w stanie rozwiązać swoich problemów. Poza zabezpieczeniem niezbędnych potrzeb życiowych, konieczna jest specjalistyczna pomoc ukierunkowana na usamodzielnienie się osób niepełnosprawnych. W miarę możliwości, powinna ona spełniać funkcje motywacyjne, angażując osoby nią objęte w rozwiązywanie ich

problemów. Ważna jest także diagnoza środowiska osób niepełnosprawnych i szczegółowe rozpoznanie ich potrzeb, co umożliwi udzielenie szybkiej i adekwatnej pomocy.

V.2.1. Wykaz działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach realizacji celów Programu.

Wiele działań podejmowanych przez instytucje samorządowe i organizacje pozarządowe ma wpływ na realizację wskazanych wyżej celów Programu. Likwidacja barier w komunikowaniu się i architektonicznych, może umożliwić danej osobie uzyskanie wykształcenia niezbędnego do podjęcia zatrudnienia i osiągnięcia samodzielności życiowej. Dlatego niezbędne jest kompleksowe podejście do rozwiązywania problemów jakie napotykają osoby niepełnosprawne. Dla uporządkowania tematyki, należy stworzyć szczegółową listę działań podejmowanych w ramach realizacji w/w celów Programu, główne podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz partnerów w realizacji tych zadań. Część podejmowanych działań skierowana jest do ogółu ludności, dla osób niepełnosprawnych mają jednak szczególne znaczenie, gdyż pozwalają niwelować negatywne skutki niepełnosprawności.

Poniżej wskazana została lista działań jakie są i będą podejmowane przez podmioty z terenu powiatu niżańskiego dla realizacji wskazanych wyżej celów programu, pogrupowana w bloki tematyczne, lista realizatorów programu, oczekiwane rezultaty działań, źródła finansowania oraz mierniki osiągnięcia celów Programu.

1. W zakresie likwidacji barier będą to działania polegające na:

- Likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania i instytucjach publicznych;
- Przystosowanie infrastruktury transportowej do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- Likwidacja barier technicznych i w komunikowaniu się;
- Pomoc w aktywizacji społecznej i zawodowej oraz pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym;
- Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze;
- Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do świadczonych dla ogółu ludności usług i urządzeń;
- Pomoc w uzyskaniu prawa jazdy i zakupie specjalistycznego oprzyrządowania do posiadanego samochodu.

2. W zakresie wspierania aktywności osób niepełnosprawnych:

- Organizowanie i dofinansowywanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, w tym organizowanie imprez o charakterze integracyjnym, oraz organizowanie czasu wolnego;
- Dofinansowywanie turnusów rehabilitacyjnych.

3. W zakresie pobudzania aktywności społecznej i kształtowania zaradności osobistej:

- Prowadzenie terapii zajęciowej, w tym treningów umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów oraz treningów umiejętności spędzania czasu wolnego;

- Promowanie twórczości osób niepełnosprawnych poprzez organizowanie imprez kulturalno – oświatowych;
- Udział osób niepełnosprawnych w konkursach, zawodach i olimpiadach;
- Zapewnienie dostępu do obiektów użyteczności publicznej;
- Podnoszenie standardów pomocy chorym poprzez udział kadry w specjalistycznych szkoleniach;
- Usługi opiekuńcze i specjalistyczne.

4. W zakresie opieki medycznej:

- Usługi medyczne i rehabilitacyjne;
- Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych;
- Wczesna interwencja i leczenie;
- Wyposażenie obiektów leczniczych i opieki społecznej w sprzęt przystosowany do obsługi osób niepełnosprawnych.

5. W zakresie opieki psychologiczno – pedagogicznej:

- Diagnozowanie oraz wydawanie orzeczeń o kształceniu specjalnym z uwagi na różne rodzaje niepełnosprawności;
- Sporządzanie wskazówek i zaleceń do pracy z dziećmi niepełnosprawnymi;
- Przeprowadzanie szkoleń rad pedagogicznych na temat form i metod pracy z uczniami niepełnosprawnymi;
- Sporządzanie informacji po diagnozach psychologicznych i pedagogicznych;
- Organizowanie szkoleń i prelekcji dla rodziców dotyczących funkcjonowania dzieci niepełnosprawnych oraz możliwości wspierania ich rozwoju;
- Prowadzenie terapii psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej;
- Dostosowanie warunków badań do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- Organizowanie zajęć integracyjnych dla uczniów, mających na celu przeciwdziałanie dyskryminacji.

6. W zakresie kształcenia integracyjnego i nauczania indywidualnego:

- Dążenie do coraz wyższej jakości i powszechności kształcenia integracyjnego;
- Stworzenie dzieciom niepełnosprawnym równych szans na rozwój umysłowy i fizyczny oraz udział w życiu kulturalnym i sportowym;
- Wyeliminowanie barier ograniczających osobom niepełnosprawnym dostęp do edukacji;
- Udzielanie pomocy ramach wczesnego wspomagania rozwoju dziecka;
- Współpraca z instytucjami zewnętrznymi mającymi na celu dobro dziecka;
- Dostosowanie zajęć do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych;
- Organizowanie zajęć ze specjalistami;
- Zapewnienie wspomagającej kadry nauczycielskiej w klasach z oddziałami integracyjnymi;
- Uwrażliwienie uczniów na konieczność pomocy osobom niepełnosprawnym;
- Organizacja dodatkowych zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów.

7. W zakresie działalności Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności:

- Orzekanie o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności;
- Wydawanie orzeczeń o wskazaniu do ulg i uprawnień;
- Wydawanie kart parkingowych;
- Wydawanie legitymacji osób niepełnosprawnych.

8. W zakresie interwencji kryzysowej:

- Prowadzenie interwencji kryzysowej i wsparcia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej;
- Przeciwdziałanie przemocy poprzez zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową poradnictwa specjalistycznego i miejsc w ośrodkach wsparcia;
- Pomoc osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych;
- Zmniejszenie następstw przemocy poprzez interwencję, właściwą diagnozę wstępną i podjęcie ustalonych wspólnie z osobom objętą pomocą, środków zaradczych;
- Prowadzenie poradnictwa rodzinnego, konsultacji prawnych, terapii indywidualnej i grupowej dla osób w kryzysie i niepełnosprawnych;
- Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób uzależnionych i członków ich rodzin;
- Prowadzenie grup samopomocowych;
- Prowadzenie działań profilaktycznych poprzez rozwijanie w społeczeństwie wiedzy i umiejętności potrzebnych do radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi;
- Organizowanie systemu wsparcia dla osób z rodzin, które znalazły się w sytuacji kryzysowej;
- Opracowanie i realizacja programów pomocowych dla osób będących w stanie kryzysu.

9. W zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym:

- Przyznawanie pomocy finansowej w postaci zasiłku stałego, pielęgnacyjnego, specjalnego, zasiłku dla opiekuna oraz dodatku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- Praca socjalna mająca na celu doprowadzenie do stanu w którym dana osoba jest zdolna do samodzielnej egzystencji;
- Pomoc psychologiczna, w tym terapia uzależnień;
- Zwiększanie kompetencji kadry zajmującej się osobami niepełnosprawnymi;
- Kreowanie wspólnej polityki europejskiej wspierającej integrację osób niepełnosprawnych;
- Upowszechnienie i wspieranie dobrych praktyk w zakresie problematyki niepełnosprawności;
- Tworzenie dedykowanych osobom z niepełnosprawnościom indywidualnych i efektownych form wsparcia, w tym pomocy osobistej, wszechstronnej rehabilitacji, zatrudnienia wspomaganego, edukacji i usług społecznych;
- Podejmowanie inicjatyw tworzenia instytucji i organizacji wspierających osoby niepełnosprawne.

10. W zakresie integracji społecznej osób niepełnosprawnych:

- Przeciwdziałanie izolacji i poczuciu osamotnienia osób niepełnosprawnych poprzez włączenie ich w nurt życia społeczno – zawodowego;
- Rozwijanie działalności kulturalnej, turystycznej i sportowej;
- Zaopatrzenie w sprzęt ułatwiający funkcjonowanie;
- Likwidacja lub ograniczenie barier;
- Umożliwienie korzystania z wszelkich dóbr publicznych oraz przysługujących praw i uprawnień.

11. W zakresie działania służb i inspekcji:

- Respektowanie wydzielonych miejsc postojowych dla kierowców posiadających karty parkingowe, w zależności od potrzeb, wyznaczanie dodatkowych miejsc postojowych dla posiadaczy takich kart;
- Działalność profilaktyczno – edukacyjna dla uczestników różnego rodzaju imprez i spotkań, gdzie w dużej mierze uczestnikami są osoby niepełnosprawne;
- Propagowanie bezpieczeństwa, w tym w ruchu drogowym, w szczególności w zakresie obowiązków i przepisów z których osoby niepełnosprawne są zwolnione;
- Poruszanie kwestii poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych w trakcie spotkań przeprowadzanych w placówkach publicznych;
- Przystosowanie procedur dotyczących obsługi osób niepełnosprawnych.

12. W zakresie aktywizacji zawodowej:

- Pomoc w zdobywaniu nowych kwalifikacji zawodowych poprzez uczestnictwo w szkoleniach indywidualnych i grupowych, udzielanie bonów szkoleniowych;
- Pomoc w zdobywaniu nowych doświadczeń zawodowych poprzez uczestnictwo w stażach, udzielanie bonów stażowych;
- Pomoc w podejmowaniu działalności gospodarczej, poprzez udzielanie dotacji na ten cel;
- Pomoc w nauce efektywnego poszukiwania pracy poprzez poradnictwo zawodowe i szkolenia;
- Udzielanie pomocy w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym – udzielanie stypendiów na kontynuowanie nauki oraz dofinansowania do różnych form nauki;
- Nawiązanie współpracy z innymi podmiotami działającymi na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych;
- Wspieranie mobilności zawodowej poprzez udzielenie bonów na zasiedlenie;
- Zaplanowanie i wdrożenie indywidualnej ścieżki kariery zawodowej;
- Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych;
- Wsparcie zatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez dofinansowanie do żłobka lub przedszkola dla osoby zależnej;
- Wsparcie niepełnosprawnych aktywnych zawodowo poprzez dofinansowanie zakupu sprzętu komputerowego oraz zakupu i naprawy protez w których zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne;
- Organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych;
- Refundacja kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej;

- Udzielanie wsparcia w postaci refundacji składek ZUS i wynagrodzenia osoby niepełnosprawnej;
- Udzielanie świadczeń aktywizacyjnych pracodawcom zatrudniającym bezrobotne osoby powracające na rynek pracy.

Główni realizatorzy Programu oraz partnerzy w realizacji zadań:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku;
2. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
2. Powiatowy Urząd Pracy;
3. Starostwo Powiatowe w Nisku;
4. Powiatowe Inspekcje i Straże;
4. Urzędy Gmin znajdujących się na terenie powiatu niżańskiego;
5. Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie powiatu;
5. Placówki Opieki Zdrowotnej na terenie powiatu;
6. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nisku;
7. Placówki oświatowe, w szczególności Samodzielny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Rudniku nad Sanem;
8. Organizacje pozarządowe;
9. Środowiskowe Domy Samopomocy;
10. Ośrodki Kultury;
11. Ośrodek Interwencji Kryzysowej;
12. Warsztaty Terapii Zajęciowej w Rudniku nad Sanem.

Oczekiwane rezultaty działań:

- upowszechnienie i udoskonalenie działań służących aktywizacji i integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych;
- wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do życia społecznego i kulturalnego;
- rozwój współpracy pomiędzy jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych;
- zwiększenie świadomości i otwartości lokalnego społeczeństwa na problemy osób z niepełnosprawnością;
- zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- zwiększenie oferty edukacyjnej dla osób niepełnosprawnych;
- wzrost aktywności osób niepełnosprawnych ukierunkowanej na zdobycia edukacji i zatrudnienia;
- zwiększenie zainteresowania pracodawców zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Źródła finansowania:

Główne źródła finansowania działań wskazanych w niniejszym Programie to:
- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- środki własne powiatu i innych podmiotów realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych;

- środki funduszu pracy;
- środki Unii Europejskiej;
- środki Narodowego Funduszu Zdrowia.

Mierniki osiągnięcia celów:

Ocena skuteczności działań prowadzonych w ramach niniejszego Programu musi opierać się o czytelne i weryfikowalne wskaźniki realizacji poszczególnych zadań. Należy do nich zaliczyć następujące dane:

- liczba osób niepełnosprawnych które uczestniczą w warsztatach terapii zajęciowej;
- liczba ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych;
- liczba dofinansowań do likwidacji barier funkcjonalnych;
- liczba dofinansowań do turnusów rehabilitacyjnych, do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny;
- liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, w tym objętych różnymi formami aktywizacji zawodowej;
- liczba nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
- liczba osób niepełnosprawnych które otrzymały pomoc na podjęcie własnej działalności gospodarczej;
- liczba osób niepełnosprawnych które zostały skierowane na szkolenia;
- liczba programów i projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych;
- liczba podmiotów realizujących na terenie powiatu działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- liczba osób niepełnosprawnych które uzyskały dofinansowanie do kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym.
- liczba dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych budynków użyteczności publicznej.

Wdrożenie w życie zadań wyznaczonych niniejszym programem, uzależnione będzie od wielu czynników, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych. Niewątpliwie duże znaczenie będzie tu miała aktywność i zaangażowanie podmiotów realizujących oraz umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału. W całym okresie funkcjonowania programu, wynikające z niego działania powinny być poddawane nadzorowi i ocenie.

Ewaluacja programu jest niezbędna z uwagi na możliwość pojawienia się nowych okoliczności, które nie istniały w trakcie opracowywania programu i które należy wziąć pod uwagę w trakcie jego trwania. Program ma charakter otwarty i może być, jeżeli zajdzie taka potrzeba, uzupełniany i zmieniany. Monitoring powinien umożliwić odpowiedzi na pytania o skuteczność, efektywność i poziom realizacji programu. Dane do monitoringu pozyskiwane będą od podmiotów odpowiedzialnych za wykonywanie poszczególnych zadań. Nadzór nad całością działań prowadzony będzie przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku.